

Kannanotto: Oman äidinkielen opetus on turvattava koko Suomessa

Euroopan kielten päivä muistuttaa vuosittain monikielisyyden arvosta ja kielenoppimisen merkityksestä. Suomi on sitoutunut näihin tavoitteisiin, mutta käytännön koulutuspolitiikassa kehitys on monin paikoin huolestuttava.

Maahanmuuttotaustaisten oppilaiden oman äidinkielen opetusta toteutetaan kunnissa eri tavoin. On kuntia, joissa opetusta ohjaavat hyvät käytänteet. Esimerkiksi Jyväskylässä ja Turussa opetusryhmät voidaan perustaa pienelläkin oppilasmäärällä. Turussa uusi ryhmä perustetaan, jos siihen osallistuu 8 oppilasta; Jyväskylässä opetusryhmän perustamiseen riittää 4 oppilasta. Molemmissa kaupungeissa opetusta järjestetään tällä hetkellä noin 30 äidinkielessä, ja opetuksesta kerrotaan kaupunkien verkkosivuilla kattavasti ja läpinäkyvästi ([Lue lisää oman äidinkielen opetuksesta Jyväskylän kaupungin verkkosivuilta](#); [Lue lisää monikulttuurisesta opetuksesta Turun kaupungin verkkosivuilta](#)).

Useissa kunnissa on kuitenkin tehty linjauksia, jotka heikentävät oman äidinkielen opetusta. Ryhmäkokoja on kasvatettu, opetusta on vähennetty, tai opetusta järjestetään tavalla, joka ei vastaa sille asetettuja tavoitteita. Kyseessä ovat ensisijaisesti poliittiset päätökset ja säästötoimet, jotka eivät ole yhteneviä opetussuunnitelman tavoitteiden kanssa. Eriävät käytännöt johtavat siihen, että oppilaat joutuvat eriarvoiseen asemaan sen mukaan, millä paikkakunnalla he asuvat.

Yksi näkyvimmistä esimerkeistä on Tampere: siellä opetuksen määrää on vähennetty ja opetusta on korvattu osin niin sanotulla kieku-opetuksella, jossa oman äidinkielen opettaja toimii muiden oppiaineiden tunneilla kielitietoisena tukena. Muutoksista informointi ja perheiden tiedottaminen ei ole ollut kaikilta osin riittävää.

Kuvatun kaltainen toiminta ei vastaa oman äidinkielen opetusta. Kun oppilaat tulevat eri kielitaustoista ja opetus kohdistuu yleiseen oppimisen tukemiseen, kyse on käytännössä suomen kielen tukiopetuksesta. Vaikka tämä on sinänsä tärkeää, se ei korvaa oman äidinkielen opetuksen tavoitteellista ja systemaattista kehittämistä.

Ongelma ei ole yksittäinen vaan rakenteellinen. Monikielisiä ohjaajia ja vastaavia tukimuotoja käytetään eri puolilla Suomea, ja niiden rooli on usein epäselvä. Pahimmillaan niiden avulla perustellaan varsinaisen oman äidinkielen opetuksen vähentämistä.

Tämä kehitys on ristiriidassa sekä tutkimustiedon että lainsäädännön kanssa. Perusopetuslaki edellyttää opetuksen yhdenvertaisuutta ja oppilaiden kokonaisvaltaisen kehityksen tukemista. Asetus opetustoimen rahoituksesta mahdollistaa valtionavustuksen kahden viikkotunnin opetukseen, ja opetussuunnitelmat on laadittu tämän laajuuden pohjalta.

Tutkimusnäyttö on yksiselitteinen: oman äidinkielen osaaminen tukee muiden kielten oppimista, parantaa yleisesti koulumenestystä ja vahvistaa identiteettiä. Lisäksi se toimii keskeisenä syrjäytymistä ehkäisevänä tekijänä. Kyse ei ole vain yksilön oikeudesta vaan myös yhteiskunnan kokonaisedusta.

Monikielisyys on Suomelle merkittävä voimavara. Monikielinen yhteiskunta tarvitsee monikielisiä osaajia kuten psykologeja, puheterapeutteja, opettajia, lääkäreitä, hoitajia sekä perhe- ja sosiaalityöntekijöitä. Elinkeinoelämässä tarvitaan yhä monipuolisempaa kielitaitoa niin kansainvälisillä kuin kotimaankin markkinoilla, ja monikielisistä taustoista tulevilla oppilailla tämä osaaminen on jo olemassa. Sen tukeminen on huomattavasti kustannustehokkaampaa kuin uuden kielitaidon rakentaminen alusta alkaen.

Nykyinen kehityssuunta on lyhytnäköinen. Säästöt, joita oman äidinkielen opetuksesta haetaan, näkyvät tulevaisuudessa kasvavina kustannuksina heikentyneen koulumenestyksen, syrjäytymisen ja menetetyn kielipääoman muodossa.

Siksi esitämme, että:

- oman äidinkielen opetuksen vähimmäislaajuus turvataan lakisääteisesti valtakunnallisesti kahteen viikkotuntiin
- opetuksen järjestämistä koskevat käytännöt yhtenäistetään koko maassa siten, että ne tulevat oikein kohdennetuiksi ja vastaavat tarpeisiin
- monikielisten ohjaajien ja tukimuotojen rooli määritellään selkeästi erilliseksi oman äidinkielen opetuksesta
- monikielisyys tunnustetaan koulutuspolitiikassa strategiseksi voimavaraksi.

Oman äidinkielen opetus ei ole korvattavissa tukitoimilla. Sen turvaaminen on edellytys yhdenvertaiselle koulutukselle ja kestäväälle tulevaisuudelle Suomessa.

Allekirjoittajat:

Irina Piippo, ohjausryhmän varapuheenjohtaja
Kielikoulutuspolitiikan verkosto

Essi Laitinen, koordinaattori
Kielikoulutuspolitiikan verkosto

Outi Vilkuna, puheenjohtaja
Suomen kieltenopettajien liitto SUKOL ry

Larissa Aksinovits, puheenjohtaja
Oman äidinkielen opettajat ry